

BONOBO BENI

*Od
3. septembra 2011
v Kinodvoru.*

Kinodvor. Kinobalon.

Moj kino je lahko Kinobalon.

Miklavž Komelj

DOPISOVANJE

Mlada šimpanzinja iz Senegala je pismo v Kamerun poslala:

»Sita sem že goltanja termitov in poslušanja šimpanzijih mitov.

Hočem slišati resnično nove novice in sprašujem pragozdove!«

Neka stara gorila iz Kameruna je odgovorila:

»Tukaj se zdaj res veliko dogaja. K nam je prišla raziskovalka Maja,

človekinja neznansko je zvedava. Še naše kakce vneto prebrskava,

si misliš? Na skrivaj jo opazujem, njeno vedenje skrbno raziskujem.

O njej že pišem znanstveno razpravo. Ko bo končana, ti jo pošljem. Zdravo!«

Bonobo Beni Bonobos

Alain Tixier, Francija, 2010, 35 mm, barvni, 90 min, dokumentarni film, v francoščini s slovenskimi podnapisi, distribucija v Sloveniji FIVIA – Vojnik. **Za otroke od 7. leta, ob razlagi tudi od 5. leta naprej. termini 3. 9. ob 16.30 (premiera), 4. 9. ob 15.00, 9. 9. ob 17.00, 10. 9. ob 17.00, 11. 9. ob 15.00, 16. 9. ob 17.00, 17. 9. ob 17.00, 18. 9. ob 15.00, 24. 9. ob 17.00, 25. 9. ob 15.00, 1. 10. ob 17.00, 2. 10. ob 15.00**

Glavni junak filma **Bonobo Beni** je enoletni opičji mladič Beni iz zavetišča Lola ya Bonobo. Je eden zadnjih mladičev vrste bonobo, ki je izjemno inteligentna in hkrati tudi zelo ogrožena. Benija pred kruto usodo reši lastnica zavetišča Claudine André, ki se že več let trudi, da bi bonobe zaščitila. V zavetišču jih skupaj z drugimi človeškimi mamami vzgaja in jih navaja na samostojno življenje. Ker pa je zavetišče vedno bolj zasedeno in prostora primanjkuje, se Claudine odloči za izpust najbolj primernih mladičev v naravo. Najde ustrezno okolje zanje, zdaj pa mora le še izbrati tiste, ki so dovolj zreli za vrnitev v divjino. Beni je pustolovske narave in hitre pameti – bo med njimi tudi on? Zgodbe bonobov nam pripovedujeta Claudine in Beni, ki je poln humornih in navihanih misli, zaradi katerih bo film očaral tudi mlajše otroke.

*Eden od scenaristov filma je Philippe Calderon, režiser Kinobalonove uspešnice **Beli pramen – pustolovščine malega bobra!***

Kinobalon je program za otroke in mlade v Kinodvoru. Z zbirko Kinobalon želimo otrokom približati vsebine filmov in njihov nastanek. Ob igri in branju bodo filmski junaki postali otrokovi prijatelji.

Dodatne informacije: Petra Slatinšek, Filmska vzgoja in program za otroke in mlade Kinobalon, Kinodvor, Kolodvorska 13, 1000 Ljubljana, kinobalon@kinodvor.org, 01/239 22 19.

Brezplačno parkiranje za obiskovalce Kinobalona

Slovenske železnice, SŽ ŽIP storitve, obiskovalcem predstav Kinobalona omogočajo brezplačno uporabo parkirnih mest na parkirišču ob železniški postaji Ljubljana. Več informacij pri blagajni Kinobalona.

Kolofon | Bonobo Beni • Zbirka Kinobalon, 10. knjižica • Idejna zasnova: Petra Slatinšek, Barbara Kelbl • Uredila in pripravila: Alenka Veler • Opice bonobo: strokovni pregled dr. Maja Gašperšič • Opičja družina v Zoo: Irena Furlan • Demokratična republika Kongo – domovina bonoba Benija: dr. Janez Pirc • Bonobov balon: Eduardo Raon • Opičje računalniške igrarije: izbor Majda Koren • Ilustracije: Damijan Stepančič • Jezikovni pregled: Mojca Hudolin • Fotografsko gradivo: iz filma Bonobo Beni, Eduardo Raon (Bonobov balon) • Oblikoval: Andraž Filač • Založil: Javni zavod Kinodvor, 2011

Dejavnosti ob filmu

za družine in izobraževalne ustanove

Kinodvor, 3. 9. ob 16.30 (premiéra filma)

Opičja uganka ali Mamica, kje si?

lutkovna predstava, 20 minut, priredba, igra in režija: Ajda Rooss, Irena Rajh Kunaver, produkcija: Lutkovno gledališče FRU-FRU

Mala opica se izgubi in išče svojo mamico. Pri iskanju ji pomaga pisan metuljček. Pelje jo k slonu, kači, pajku, žabi, papigi in netopirju, toda nobena od živali ni opičja mamica. »Saj mi nobena od živali ni podobna,« joka mala opica. A tega metuljček ni vedel, saj je bil prepričan, da je pri opicah tako kot pri metuljih, katerih otročički, majhne kosmate gosonice, niso prav nič podobni svojim pisanim letečim staršem. Mala opica pa je prav taka kot njena mamica in zdaj je ni več težko najti.

ZOO Ljubljana, 10. 9. od 9.00 do 10.30

Kinobalon na potepu: šimpanzi v ZOO

Na potepu bomo spoznali družino šimpanzov. Kako jim je ime? Koliko so stari? Kdo je miren in kdo nagajiv? Kaj imajo radi in česa ne? Spoznali bomo tudi druge primare, ki živijo v našem živalskem vrtu. Udeležba je brezplačna, število mest je omejeno, prijave sprejemamo po elektronski pošti na naslov kinobalon@kinodvor.org. Pri prijavi navedite število in imena vseh udeležencev, tudi odraslih spremljevalcev. Dobimo se pred vhodom v živalski vrt ob 8.45.

Ogled filma za izobraževalne ustanove

Učence osnovnih šol vabimo k ogledu filma skozi vse šolsko leto ob dopoldnevih v okviru programa Šolski Kinobalon. Učiteljem je na voljo tudi **pedagoško gradivo**, ki prinaša več informacij o filmu ter ideje za pogovore in ustvarjanje v razredu in doma. Dodatne informacije o projekcijah za šole: kinobalon@kinodvor.org.

Zanimivosti o filmu

Dokumentarni film **Bonobo Beni** je bil posnet v Demokratični republiki Kongo v Afriki. Tam živi celotna populacija opic vrste bonobo.

Film je bil posnet leta 2008 v dvanajstih tednih. Glavnega junaka Benija je odigralo pet bonobov različnih starosti. Režiser filma Alain Tixier rad pripoveduje o tem, kako so se ob snemanju zabavali. Še pred tem so se člani snemalne ekipe spoznali z bonobi, ki si jih lahko ogledamo v filmu, in nekateri so jim segli v roke tako, kot to večinoma počno ljudje: prijazno in z nasmehom.

Zavetišče, kamor Benija pripelje prijazna gospa Claudine André, ki je svoje življenje posvetila preučevanju in zaščiti bonobov, se imenuje Lola ya Bonobo. Leži na zahodu Konga, v bližini mesta Kinšasa, v narečju, kakršnega govorijo v tistih krajih, pa to ime pomeni »raj za bonobe«.

Lola ya Bonobo je trenutno dom za 52 bonobov. Ti živijo na 30 hektarjih, ki so večinoma poraščeni z gozdom. Na mesec pojedjo čez 10 ton sadja in zelenjave (vsak bonobo na dan poje več kot 5 kilogramov), dobivajo pa še mleko in oreščke. Na mesec zgolj sveža hrana za enega bonoba stane 100 ameriških dolarjev! Vodja zavetišča Claudine mora torej ves čas iskati sponzorje in donatorje, da lahko vzdržuje zavetišče in nahrani bonobe. Več o zavetišču lahko preberete na spletni strani www.friendsofbonobos.org.

Ime mi je Beni. Sem opica bonobo.

Ko bom odrasel, bom tehtal okoli 43 kg, moje prijateljice pa 37 kg. V višino bom zrasel med 73 in 88 cm, punce pa bodo velike od 70 do 76 cm. Najbrž bom doživel 40 let. Živim v nižinskem deževnem pragozdu in močvirju na severu Demokratične republike Kongo. Moji naravni sovražniki so leopardi, kače in predvsem ljudje.

Spadam v red primatov, družino človečnjakov (*Hominidea*) in rod šimpanzov (*Pan*). V mojem rodu sta dve vrsti šimpanzov. Jaz sem pigmejski ali pritlikavi šimpanz bonobo – latinsko se mi reče *Pan Paniscus*, moj sorodnik pa je navadni šimpanz, ki se mu po latinsko pravi *Pan troglodytes*. Čeprav sva iz istega roda, sva si zelo različna – bonobi se vedemo, sporazumevamo in živimo drugače kot navadni šimpanzi.

So bonobi nekaj posebnega?

Tako, Beni se nam je predstavil. In kako živijo bonobi? Živijo v mešani družbi, kjer se skupnost, v kateri je od 30 do 120 članov, čez dan razcepi v manjše skupine, ki iščejo hrano. Večinoma jedo sadje in sočno rastlinje, občasno pa tudi žužke, ptičja jajca, plazilce, rovkve, leteče veverice in ribe. Zvečer se skupnost združi in prenoči v drevesnih krošnjah, ki jih varujejo pred plenilci. Včasih celo odrasli bonobi v gnezdih spijo skupaj, kar je za primata izjemno redko. Družbo bonobov imenujemo matriarhat, saj so matere najpomembnejše. Imajo prednost pri hrani in samci to spoštujejo. Katera samica ima prednost in največjo moč, je odvisno od starosti in bivanja v skupnosti. Samci z materami ostanejo v rojstni skupnosti, zato se mora samička, ko spolno dozori, preseliti v drugo skupnost, da bi se izognila incestu.

Z bonobi in šimpanzi si človek deli približno 98 odstotkov genov in v marsičem smo si podobni. Tako kot človek, tudi bonobi spolno ne občujejo samo zaradi razmnoževanja. Samice dozori pri desetih letih, samci pa še prej in začnejo spolne vaje že v prvem letu življenja. Toda mladiči se običajno rodijo v razmiku 5 let, čeprav so intimni stiki med bonobi izredno pogosti. Zakaj? Vse nespornosti in napetosti zgladijo s spolnostjo in tako utrjujejo vezi med seboj ali se mirijo. V ujetništvu so razvili celo poseben sistem spolnega sporazumevanja s kretnjami.

Bonobi so zelo čustveni in miroljubni in se radi pogovarjajo. Imajo izrazito obrazno mimiko, veliko se smejejo, kričijo in žvižgajo. Njihovi zvoki so precej višji od šimpanzovih. Med bonobi in šimpanzi so razlike v obnašanju kar velike. Bonobi so občutljivi, živahni in včasih nervozni, šimpanzi so vročekrvni in pogosto ježijo dlako. Bonobi se v prepirih branijo z brcanjem, šimpanzi pa po ritualnem razkazovanju moči nasprotnika tudi udarijo. Srečanje dveh skupnosti bonobov se po začetnem vznemirjenju običajno razplete prijateljsko, medtem ko šimpanzi svoje ozemlje bojovito branijo in do sosedov niso prijazni.

Šimpanzi v ZOO Ljubljana

MOJCA

Rojena leta 1974 v Afriki.

Prihod v ZOO Ljubljana leta 1976 iz ZOO Corten Rene v Belgiji.

Mojca je najstarejša. V mladosti so zanjo skrbeli ljudje, zato izmed vseh v skupini najbolj išče pozornost obiskovalcev.

URŠKA

Rojena 1. 8. 1988 v ZOO Ljubljana.

Urška je največja in najmočnejša. Prevezela je vodilno vlogo v skupini. Ureja medsebojne odnose. V steklo se zaletava, kadar ni zadovoljna z odnosom obiskovalcev do šimpanzov.

NEŽA

Rojena 18. 3. 1998 v ZOO Ljubljana.

Neža je samosvoja, rada se umakne od skupine. V drugem letu starosti je bila prikrajšana za pozornost, ker je njena mama Mojca posvojila Niko, prvega mladiča Urške.

NIKA

Rojena 30. 5. 2000 v ZOO Ljubljana.

Takoj ob rojstvu jo je posvojila babica Mojca. Nika je družabna. Rada je v družbi vseh šimpanzov, z njimi deli svojo hrano ali pa jim jo kar prepusti. Najbolj je navezana na Mojco. Prepoznate jo po izrazitem nadočesnem loku.

JOKO

Rojen 11. 1. 2002 v ZOO Ljubljana.

Joko je nezaupljiv. Posnema Urško in počasi skuša prevzeti vlogo vodilnega samca. Prepoznate ga po svetli koži na obrazu.

TITI

Rojen 5. 12. 2002 v ZOO Ljubljana.

Titi je igriv in nagaživ. V skupini je najmlajši, zato si lahko marsikaj privošči. Izmed vseh najbolj išče pozornost oskrbnikov. Prepoznate ga po štrlečih uhljih.

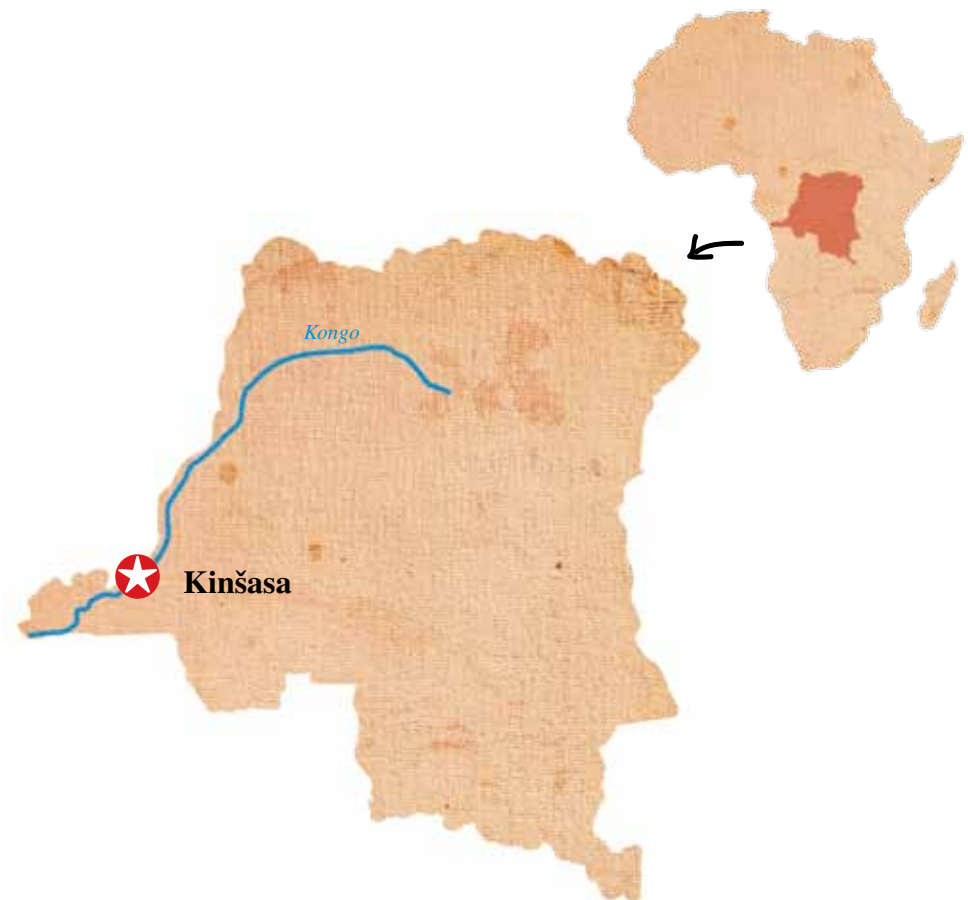
Demokratska republika Kongo – domovina bonoba Benija

Demokratska republika Kongo (v nadaljevanju: DR Kongo) leži ob ekvatorju in v tropskem pasu. Je domovina bonobov ter mnogih drugih živalskih in rastlinskih vrst. Je ena najbolj pestrih in zanimivih držav v Afriki, z bujnim in obsežnim tropskim svetom. Geografsko in v mnogih drugih pogledih je namreč osrednja država tropske Afrike, lahko bi rekli tudi celotnega kontinenta. Med vsemi afriškimi državami se ekvator najdlje razteza prav čez njeno ozemlje.

Po površini DR Kongo le malenkost zaostaja za največjo afriško državo, Alžirijo. Z nekaj več kot 70 milijoni prebivalstva je na četrtem mestu v Afriki. Največja reka, ki je hkrati tudi glavna pomembna prometna pot v državi, je mogočna reka Kongo. Izvira na skrajnem jugu države, potem pa se počasi prebija skozi veliko Kongovsko kotlino in tropske gozdove proti severu države, kjer se preusmeri na zahod proti Atlantiku. V zadnjem delu svoje poti teče tudi skozi glavno mesto države, Kinšaso. DR Kongo je velika za več kot 110 Slovenij, ima pa ob Atlantiku še celo nekaj kilometrov manj obale kot naša država.

DR Kongo je ena najbolj vplivnih, ustvarjalnih in pestrih afriških držav tudi po kulturni plati. Na območju države, ki je bila belgijska kolonija, so že dolgo pred belgijsko kolonialno vladavino obstajala nekatera močna kraljestva, kot so: Kongo, Luba in Lunda. Uradni jezik v državi je francoščina, na njenem območju pa govorijo kar okrog 215 različnih afriških jezikov. Najbolj razširjen jezik je *lingala*. Z njim se med drugim sporazumevajo trgovci in poslovneži po vsej državi, pa tudi v delih nekaterih sosednjih držav.

Lingalo bi lahko opisali tudi kot »jezik, ki poje«. Prav njegov lep zven je precej pripomogel, da je kongovska plesna glasba *soukous*, ki jo bolj poznamo pod imenom *rumba*, zelo priljubljena. Glasba je v DR Kongu pomemben del vsakdanjega življenja; največji glasbeniki so znani kot mojstri igranja kitare. Besedila njihovih pesmi nosijo močna družbena sporočila, ki so blizu oboževalcem po vsej podsaharski Afriki. Kinšasa je bila dolgo znana kot ena od glasbenih prestolnic sveta. Glas o njej so po svetu razširili priljubljeni in vplivni glasbeniki, kot so Franco Luambo Makiadi, Rochereau, Sam Mangwana ter mnogi drugi.

Glasba je ena redkih tolažb v težkem vsakdanu večine prebivalstva DR Konga. Državo sta namreč v zadnjih desetletjih prizadeli dve kruti vojni: prva se je začela nekaj mesecev po razglasitvi neodvisnosti leta 1960 in je trajala nekaj let, nova pa se je v mnogo večjem obsegu odvijala v obdobju med letoma 1998 in 2002. Še danes so posamezni deli na vzhodu države zelo nemirni in gospodarsko slabo razviti. Vzroki za spopade na tem območju so zelo zapleteni, a zagotovo je prekletstvo DR Konga to, da je ena od držav, najbogatejših z rudninami oziroma minerali na svetu: v njej so najdišča zlata, diamantov in nekaterih drugih dragocenih kovin, ki jih danes uporabljajo v mobilni, računalniški in drugih naprednih tehnologijah. Teh surovin bi se rade polastile razvite zahodne države in nekatere sosede, zato se vpletajo v notranje družbenopolitične in ekonomske procese. S tem v DR Kongu povzročajo trenja, katerih posledica so stalni nemiri, ki onemogočajo mirno življenje prebivalcev.

OPIČJA ZABAVA

Opičja dirka

Razdelimo se v dve skupini. V eni skupini bodo opice bonobo, v drugi šimpanzi. Narišemo si dve štartni in dve ciljni črti, ki nista preveč oddaljeni med sabo. Preizkusili se bomo v treh disciplinah:

1. Opičja hitra hoja

Hodimo, kolikor hitro moremo, od štartne črte do cilja in nazaj. Eno stopalo postavljamo pred drugo. Ko se vrnemo, nas zamenja naslednji tekmovalec. Zmaga tista skupina, katere tekmovalci so prvi opravili pot.

2. Bananina preizkušnja

Tekmovalci si namestijo banano pod brado. Na znak prva dva stečeta s štarta do cilja in nazaj. Tam se zamenjata z naslednjima dvema tekmovalcema. Katera skupina bo prva?

3. Banana na kuhalnici

Vsaka skupina dobi kuhalnico in banano. Tekmovalci si banano namestijo na kuhalnico in jo skušajo prinesiti do cilja. Tam jih že čaka naslednji tekmovalec, ki se s kuhalnico in banano vrne na štart, kjer se zopet zamenja z naslednjim tekmovalcem in tako naprej. Če banana pade na tla, se mora tekmovalec vrniti na mesto, s katerega je štartal, in začeti znova. Uf, to je pa kar težko!

Komu bo uspelo na krošnjo?

Postavimo se v vrsto na eni strani igrišča. Predstavljajmo si, da smo v džungli. Smo opice, ki bi rade splezale na varno v krošnjo dreves. Krošnja je na nasprotni strani igrišča. Potrebujemo še tigra, ki nam bo poskusil to preprečiti. Kdo bo? Eden izmed otrok, ki ga izberemo z izštevanko. Postavi se na sredo igrišča. Zdaj se igra lahko začne. Na en, dva, tri stečemo na drugo stran igrišča, tiger poskuša ujeti katero od opic. Tista, ki se je dotakne, se mu pridruži pri lovu na ostale opice. Primeta se za roke, in ko se dotakneta naslednje opice, se tudi ta prime tistega, ki se je je dotaknil, in tako naprej. Nastane opičja veriga, ki je vedno večja, in ostalim opicam je vedno težje pobegniti. Zadnja prosta opica je zmagovalka.

POSLASTICA ZA OPIČJO ZABAVO – BANANINI MAFINI S ČOKOLADO

Sestavine:

- 90 ml mleka
- 2 jajci
- 150 g razpuščenega masla
- 225 g moke (najboljša je polnozrnata ali pirina)
- 2 žlički pecilnega praška (ali vinskega kamna)
- ščepec soli
- 100 g rjavega sladkorja
- 150 g na večje koščke razlomljene jedilne čokolade
- 2 z vilicami pretlačeni majhni banani

1. V vdolbine na pekaču za mafine položimo papirnate košarice za peko. Pečico segrejemo na 200 stopinj.

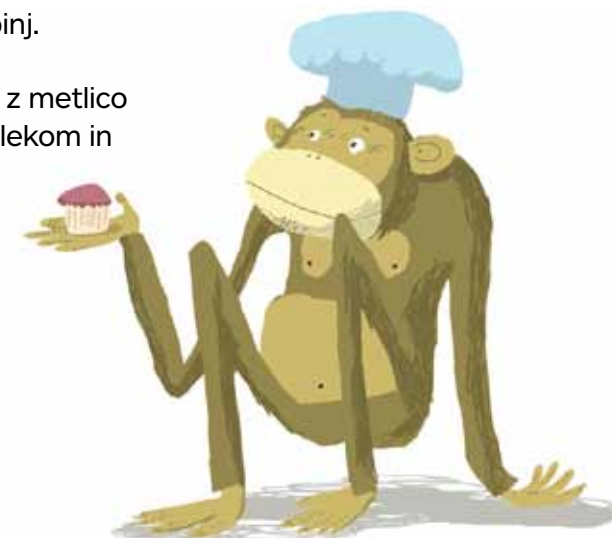
2. Stopimo maslo in ga z metlico vmešamo v skledo z mlekom in jajci.

3. V drugo skledo presejemo moko, pecilni prašek in sol. Dodamo sladkor in čokolado, zmešamo. Postopoma rahlo primešamo mešanico z mlekom, vendar je ne vtepmo. Primešamo še pretlačeni banani.

4. Testo razdelimo v papirnate košarice in pečemo 20 minut, da mafini pozlatijo.

5. Mafine pobereemo iz pekača in jih položimo na mrežico, da se ohladijo.

Njami!!!!

BONOBOV BALON

Bi se rad s prijatelji spremenil v skupnost bonobov? Veselih, igrivih, prestrašenih, jeznih, ljubečih bonobov. Vse, kar potrebuješ, je balon za vsakega od vas, internet, kjer si ogledaš kratek video **Bonobov balon**, in veliko volje za opičjo zabavo!

Navodilo za uporabo

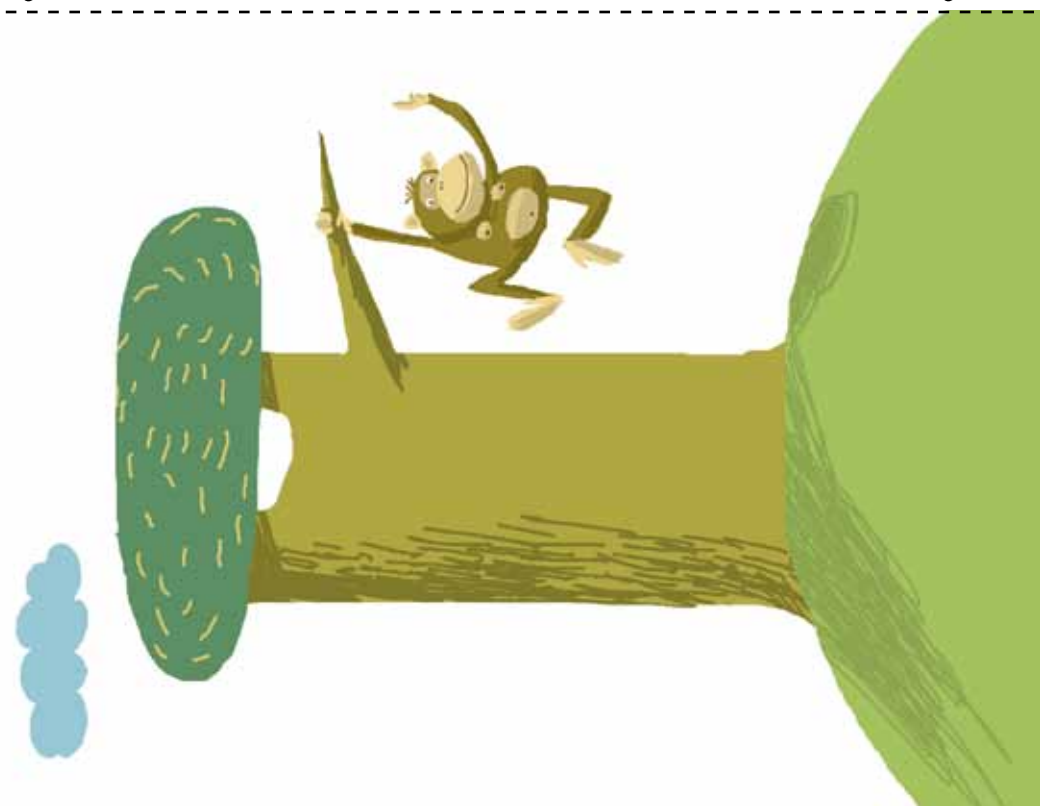
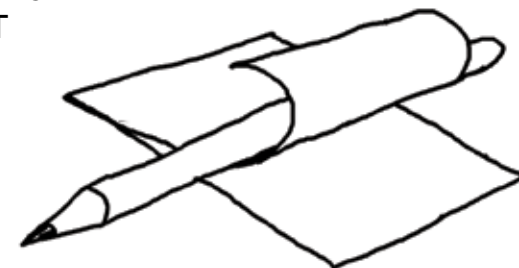
Napihni balon. Ne zaveži ga, a tudi ne izpusti zraka iz njega. Z obema palcema in kazalcema zadrži in raztegi balonova "usta", tako da iz balona izpustiš nekaj zraka. Prisluhni zvoku. Dobro je, če si pred tem ogledaš video, ki prikazuje, kako lahko ustvariš različne zvoke. Zvoki so lahko visoki ali nizki, daljši ali krajši, glasnejši ali tišji, zvenijo lahko čisto ali hrapavo, ritem je lahko pravilen ali nepravilen. Lahko pa se oddaljiš od zvokov, ki so podobni oglašanju bonoba, in ustvarjaš zvoke gozda, v katerem živijo.

Video **Bonobov balon** si lahko ogledaš na spletnem naslovu www.kinodvor.org/kinobalon/kinobalonov-nabiralnik/bonobov-balon

KAJ POČNE OPICA?

ODREŽI SPODNJO SLIKO PO ČRTKANIH ČRTICAH. NAVIJ JO NA SVINČNIK IN GA HITRO PREMIKAJ LEVO IN DESNO, KOT KAŽE SKICA.

RAČUNALNIŠKE OPIČJE IGRARIJE

NA SPLETU SMO ZA VAS POISKALI KAKOVOSTNE RAČUNALNIŠKE IGRE, V KATERIH NASTOPAJO OPICE.

Kako daleč bo opica brcnila žogo? Tekmuje lahko več tekmovalcev:
www.totebo.com/monkey-kick-off.php

Pristanek z vesoljsko ladjo – pobereš sadje in varno pristaneš:
www.totebo.com/monkey-lander.php

Igrice opice po imenu Jurij Firbček (Curious George):
pbskids.org/games/monkeys.html

Izmeri višino predmetov in živih bitij:
pbskids.org/curiousgeorge/games/how_tall/how_tall.html

Obleci opico po svojem okusu:
www.girlsgogames.de/spiel/fashion_monkey_dress_up.html

Izračunaj in igray:
www.fun4thebrain.com/addition/goneBananas-Add/bananasAdd.html
www.fun4thebrain.com/subtraction/jjMonkSub.html

Spoznaj živali v pragozdu in poslušaj, kako se oglašajo:
www.sheppardsoftware.com/preschool/animals/jungleanimaljunglecreate.htm

Sklati z neba čim več zvezdic:
www.igrey8.com/5544.igre

PA SAJ VEMO, NE? Z BULJENJEM V RAČUNALNIŠKI EKTRAN NE BOMO PRETIRAVALI IN O TEM SE BOMO DOGOVORILI S STARŠI ...

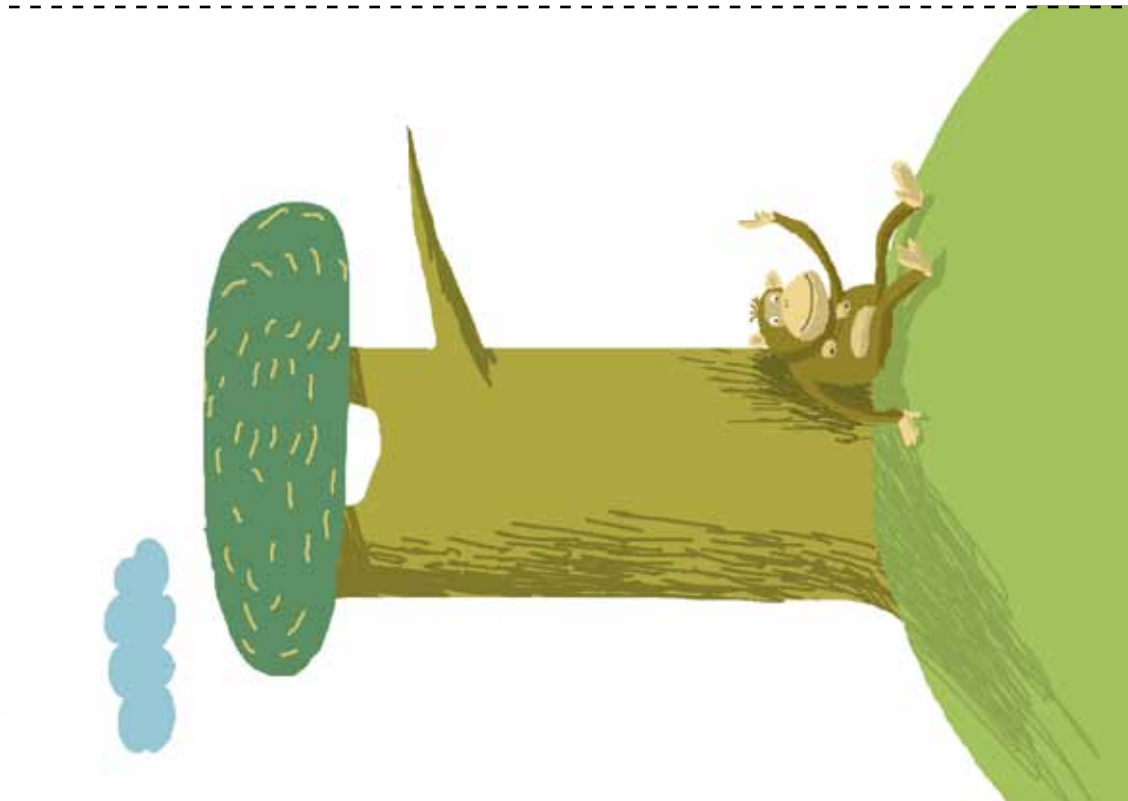

Igre niso v slovenskem jeziku, primerne so za otroke od 6. leta naprej. Priporočamo, da jih otroci igrajo v prisotnosti odraslih.

Dragi/draga _____ !

S tabo je tako lepo uganjati norčije! Zato te vabim na svojo opičjo zabavo: igrali se bomo opičje igre in se do sitega najedli bananinih dobrot ... Če ti je moja ideja všeč, te vabim k sebi:

Tvoj/a prijatelj/ica

Kinodvor. Kinobalon.
www.kinodvor.org/kinobalon